

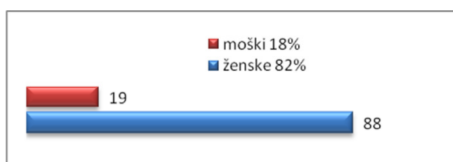

KATERE VIRE IN KAKO UPORABLJAJO ZA SVOJE OSEBNE STROKOVNE POTREBE SLOVENSKI BIBLIOTEKARJI?

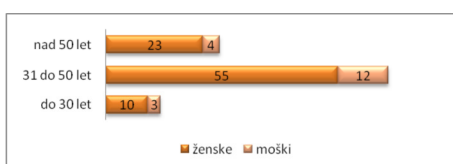
27. in 28. oktobra 2010 je potekalo v Ljubljani 4. skupno strokovno posvetovanje Sekcije za specialne knjižnice in Sekcije za visokošolske knjižnice ZBDS s krovnim naslovom *Prost dostop do dosežkov slovenskih znanstvenikov* z nadvse bogatim in zanimivim programom in dobro udeležbo. Med udeleženci smo skušali s krajšo anonimno anketo dobiti odgovore na vprašanje **Katere vire in kako uporabljajo slovenski bibliotekarji** v specialnih in visokošolskih knjižnicah za svoje strokovno bibliotekarsko delo, izobraževanje, izpopolnjevanje in informiranje v stroki.

Med 203 udeleženci posvetovanja so bili tudi tuji in nekateri slovenski gostje, ki jih seveda nismo anketirali, zato izhajamo iz seznama udeležencev. Po teh podatkih je bilo prisotnih **136** knjižničarjev (67% udeležencev), od teh je anketni list¹ s 13 vprašanji izpolnilo in vrnilo tri četrtine (109, vendar sta od tega dva anketna lista neuporabna), zato lahko ocenimo odzivnost na anketo kot zelo dobro (78,7% od prisotnih knjižničarjev). Veseli me, da je bilo prisotnih tudi 7 študentov, vendar tega števila v prikazih nismo nikjer upoštevali kot posebno kategorijo. Zbrani podatki predstavljajo solidno osnovo za analizo stanja med slovenskimi specialnimi in visokošolskimi knjižničarji. Enajst vprašanj je vezanih na navedeno problematiko uporabe z bibliotekarsko stroko povezanih virov, prvi dve vprašanji pa sta demografski - spol in starostna skupina.

Strukturo udeležencev smo lahko določili le glede na spol in vrsto knjižnice, ker podatki o starosti ob prijavi niso znani. Med 107 respondenti je 82% bibliotekark in 18% bibliotekarjev, kar povsem odraža tudi strukturo prijavljencev. Izrazito prevladujejo ženske v starostni skupini od 30 do 50 let (51% vseh respondentov oz. 62% med ženskami), moških pod 30 let ali nad 50 let je komaj »za vzorec«. V analizi odgovorov smo delitev glede na starostno skupino ali spol izpostavljali samo pri tistih odgovorih, kjer so bile razlike velike in zato po našem mnenju signifikantne. Ugotavljamo, da je pripravljenost za sodelovanje v anketi med spoloma povsem izenačena (avtor ankete je povsem neosnovano predvideval signifikantno razliko!). Posamezne odgovore sta »pozabila« označiti dva moška, pri ženskah pa je bilo takih 13.

Prikaz 1: Število anketirank in anketirancev

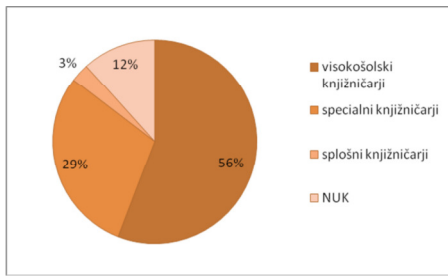

Prikaz 2: Struktura respondentov po starostnih skupinah in spolu (število)

Tabela 1: Struktura respondentov po spolu in starostnih skupinah

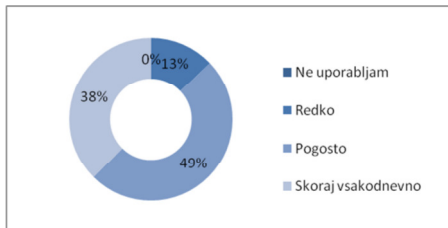
Spol / Starost	do 30 let	31 do 50 let	nad 50 let	skupaj
ženske	10	55	23	88 (82,2%)
moški	3	12	4	19 (17,7%)
skupaj	13 (12%)	67 (63%)	27 (25%)	107 (100%)

Ločevanje glede na vrsto knjižnice (visokošolska ali specialna) v podrobnejši analizi rezultatov ni bilo predvideno. Vemo, da je bilo med 136 prijavljenimi knjižničarji 76 visokošolskih, 40 specialnih, 4 splošni in 16 iz Narodne in univerzitetne knjižnice. 82-odstotni delež žensk med udeleženci je bil pričakovan, kdaj kasneje pa bi kazalo primerjati udeležbo na posvetovanjih in konferencah s podatki o zastopanosti spolov v knjižničarskih poklicih in z ozirom na vrsto knjižnice, kjer so zaposleni.

Prikaz 3: Struktura prisotnih knjižničarjev glede na vrsto knjižnice

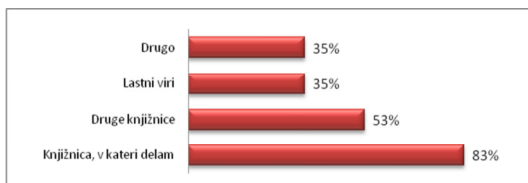
Na vprašanje **Kako pogosto uporabljate bibliotekarske vire in strokovno literaturo za svoje strokovno delo, izobraževanje, izpopolnjevanje in informiranje v stroki?** so odgovorili vsi anketiranci, med njimi ni bilo nobenega, ki tovrstnih virov ne bi uporabljal, skoraj polovica jih po virih posega vsakodnevno, dobra tretjina pogosto in le 13 odstotkov redkeje.

Prikaz 4: Kako pogosto uporabljate bibliotekarske vire?

Kje najpogosteje najdete potrebno literaturo in podatke?

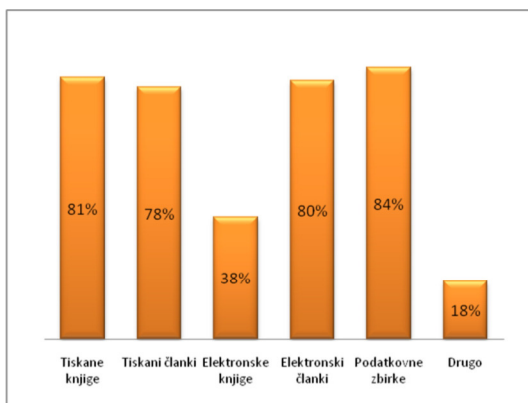
Na to vprašanje so lahko anketiranci izbrali več ponujenih odgovorov in pokazalo se je, da najpogosteje segamo po virih v lastni knjižnici, kjer delamo, potem pa še v drugih knjižnicah. Uporaba lastnih osebnih virov in »drugo« pa sta povsem izenačena in po pogostoti uporabe zapostavljena. Odgovora ni označila ena ženska v starostni skupini nad 50 let.

Prikaz 5: Kje najpogosteje najdete potrebno literaturo in podatke?

Kaj najpogosteje uporabljate?

Vprašanje je obsegalo uporabo slovenskih in tujih virov, anketiranci so lahko izbrali več odgovorov. Uporaba tiskanih knjig, tiskanih člankov, elektronskih člankov in podatkovnih zbirk je skoraj povsem izenačena, rahlo prednost imajo podatkovne zbirke, dosti manj pa uporabljamo elektronske knjige, samo 38 odstotkov anketirancev. Branju elektronskih knjig je bilo namenjeno posebno vprašanje (Priказ 12).

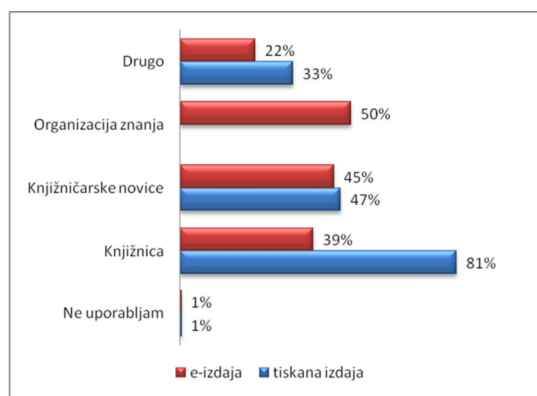

Priказ 6: Kaj najpogosteje uporabljate?

Katere slovenske strokovne časopise s področja bibliotekarstva zasledujete?

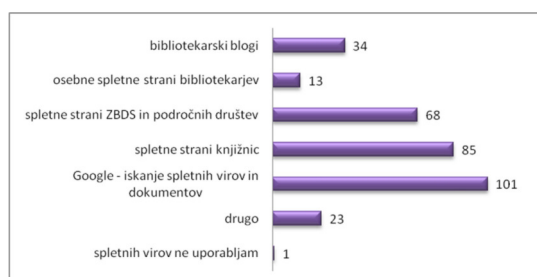
Vprašanje o strokovnih časopisih je bilo oblikovano glede na ciljno publiko, torej visokošolske in specialne knjižničarje, zato je nabor naslovov zožen in ne obsega tudi nekaterih drugih časopisov, npr. Šolska knjižnica, Potujoče novice ipd. Odgovora ni označila ena ženska v starostni skupini 30 do 50 let. Primerjali smo branost tiskane in elektronske izdaje posameznega naslova, pri tem pa smo nehoti zagrešili napako in za Organizacijo znanja povprašali samo po elektronski izdaji, kar je opazil en sam anketiranec. Elektronsko izdajo *Organizacije znanja* bere vsak drugi od anketiranih knjižničarjev, vendar po branosti vodi tiskana izdaja *Knjižnice* (81%), pri

kateri je njena elektronska verzija samo polovico toliko obiskana, popularnost *Knjižničarskih novic* pa ni odvisna od medija. Lahko rečemo, da segajo knjižničarke po strokovnih časopisih nekoliko več kot knjižničarji. Koliko uporabnikov bere obe izdaji, samo tiskano ali samo elektronsko izdajo, nismo zasledovali, to kdaj drugič v obširnejši analizi.

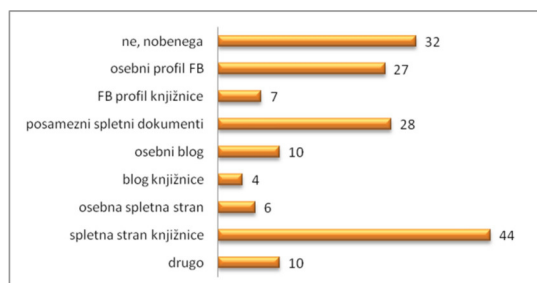
Prikaz 7: Branost slovenskih strokovnih časopisov

Na vprašanje **Katere od navedenih spletnih virov uporabljate?** (izbrati je mogoče več odgovorov) nista odgovorili dve ženski v starostni skupini 31 do 50 let. Samo eden od anketirancev teh virov ne uporablja (ženska v srednji starostni skupini). Po pričakovanju daleč pred vsemi prednjači »guglanje« tudi za bibliotekarske potrebe (to počne 94% anketirancev), ki mu sledi obiskovanje spletnih strani knjižnic (79%) in spletišča ZBDS ali področnih bibliotekarskih društev (te obiskuje 63% vseh anketirancev). Podatek o prebiranju bibliotekarskih blogov (to počne 34 anketirancev ali 31,8%) se povsem sklada z odgovorom na vprašanje, ki podrobneje obravnava uporabo blogov (Tabele 2, 3, 4, 5 in Prikaza 13, 14). Osebnim spletnim stranem drugih bibliotekarjev sledi samo 13 anketirancev, kot bomo videli pri naslednjem vprašanju, pa ima svojo spletno stran le 6 anketirancev.

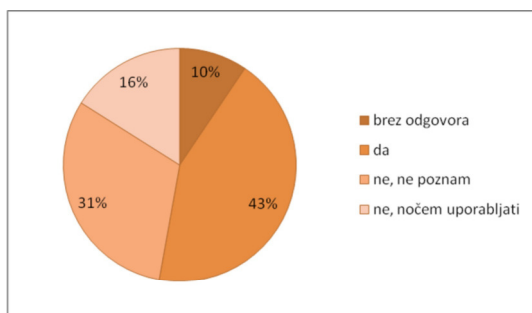
Prikaz 8: Katere od navedenih spletnih virov uporabljate?

Na vprašanje **Sami ustvarjate katerega od spletnih virov?** niso odgovorile tri anketiranke (ena iz prve in dve iz tretje starostne skupine). Presenetljivo velik delež (41%) sodeluje pri izdelavi spletne strani svoje knjižnice, vendar ugotavljamo, da bi bilo potrebno vprašanje postaviti natančneje (samo priprava vsebin, samostojno postavljanje vsebin na splet, oblikovanje ipd.). Kot antipod sledi s 30% skupina tistih, ki na spletu ne ustvarjajo nobenega vira. Skoraj vsak tretji anketiranec objavlja na spletu posamezne elektronske dokumente in ima tudi svoj Facebook profil. Blog knjižnice, Facebook profil knjižnice in lastna osebna spletna stran bibliotekarja so na repu z zelo majhnim številom aktivnih udeležencev. To je eno od vprašanj, kjer so moški precej bolj angažirani od žensk (pritrden odgovor: ženske 64% in moški 36% delež, struktura anketirancev po spolu pa je 82% žensk in 18% moških).

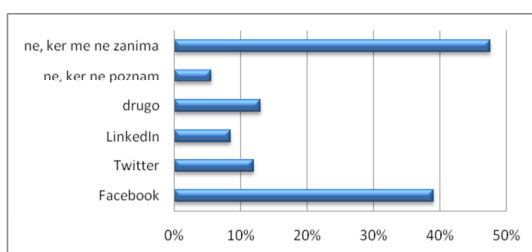
Prikaz 9: Sami ustvarjate katerega od spletnih virov? (število)

Vire RSS uporablja 43% anketirancev, na to vprašanje je prišlo tudi največ neodgovorjenih vprašalnikov – 10, vse ženske, skoraj enakomerno porazdeljene na vse tri starostne skupine. Skoraj vsak tretji anketiranec tega vira ne pozna, vsak šesti pa izjavlja, da ga **noče uporabljati**, kar nas je dokaj presenetilo.

Priказ 10: Ste naročeni na vire RSS?

V **družbenih omrežjih** sodeluje slaba polovica anketirancev, prav toliko pa jih izjavlja, da jih to **ne zanima** in zato ne sodelujejo. Družbenih omrežij ne pozna le 6 respondentov. Od aktivnih jih največ sodeluje v Facebooku (42), le četrtno toliko jih hodi na Twitter (13), profil na LinkedIn ima 9 anketirancev, na nekaterih drugih omrežjih pa sodeluje 14 anketirancev. Dva odgovora sta ostala neoznačena, v obeh primerih anketiranka. Nismo znali uskladiti odgovorov o sodelovanju na Facebooku (42 odgovorov »da«) z odgovorom na vprašanje o ustvarjanju spletnih virov, kjer navaja lastni profil FB samo 27 respondentov (gl. Priказ 9). V analizi nismo ugotavljali, koliko knjižničarjev sodeluje v večjem številu omrežij hkrati.

Priказ 11: Sodelujete v družbenih omrežjih?

Branje elektronskih knjig z elektronskim bralnikom (Bookeen, Kindle, Nook, Colibri ipd.) med bibliotekarji ni priljubljeno, kar 91% anketirancev elektronskih bralnikov ne uporablja; 13% jih elektronskih knjig ne pozna (1 moški in 13 žensk), 5% pa **noče uporabljati** (samo ženske). Le dva anketiranca sta izjavila, da brez elektronskih knjig več ne moreta shajati, predstavnika obeh spolov, oba v starostni skupini do 30 let.

Priказ 12: Berete tudi elektronske knjige z elektronskim bralnikom? (število)

Kakšen je odnos slovenskih bibliotekark in bibliotekarjev do blogov in bloganja? Ker gre za relativno majhne število, bomo podatke podajali predvsem v absolutnih številkah in ne v odstotkih, saj bo tako lažje dojeti, kako »nepomemben« vir je blog.

Relativno majhno število nas bere bibliotekarske bloge, skupaj samo 34 anketirancev (31,7%). Po pričakovanjih bere bloge največ respondentov v starostni skupini do 30 let, kar polovica žensk in vsi moški, v starostni skupini nad 50 let pa polovica moških in le dobra desetina žensk. V srednji starostni skupini je več bralk blogov (32,7%) kot moških bralcev (25%).

Tabela 2: Sledenje in branje bibliotekarskih blogov

Spol/ Starost	do 30 let	31 do 50 let	nad 50 let	skupaj
ženske	5	18	3	26
moški	3	3	2	8
skupaj	8	21	5	34

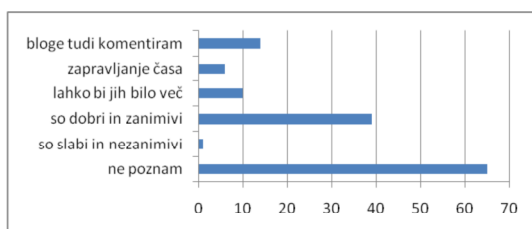
Svoj lastni blog objavlja skupaj 10 bibliotekark in bibliotekarjev. Število blogov, ki jih pišemo, je relativno majhno, zanimivo pa je, da so bibliotekarji v tem pogledu dosti bolj korajžni in produktivni (moških je le 18%, vendar pišejo kar polovico blogov). V nasprotju s pričakovanjem je malo avtorjev v srednji, to je demografsko sicer najmočnejši skupini. Poleg teh osebnih blogov smo našli še 4 bloge knjižnic.

Tabela 3: Pisanje in objavljanje lastnega bloga

Spol / Starost	do 30 let	31 do 50 let	nad 50 let	skupaj
ženske	2	2	1	5
moški	3	1	1	5
skupaj	5	3	2	10

Dve vprašanji (12. in 13.) ugotavljata, koliko bibliotekarji poznajo tuje in slovenske bibliotekarske bloge in kako jih ocenjujejo.

Relativno visoko je število tistih, ki ne poznajo nobenega tujega bibliotekarskega bloga (65 respondentov oz. skoraj 61%), pri čemer je število nepoznavalcev med ženskami večje (64%) kot med moškimi (42%). Slabih ocen skoraj ni (samo ena), kar 34% ocenjuje tuje bloge kot dobre in zanimive. Vsak deseti si želi, da bi bilo tujih bibliotekarskih blogov še več. Preseneča 6 mnenj, da je branje blogov **zapravljanje časa**, to mnenje izraža večji delež moških. Med nami je 14 takih, ki tuje bloge tudi komentirajo.

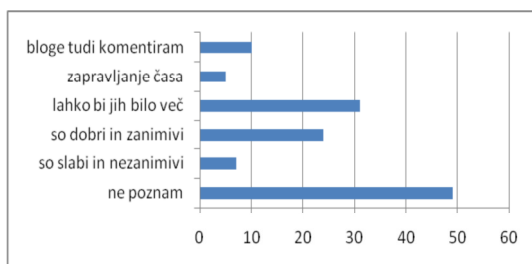

Prikaz 13: Kako ocenjujete tuje bibliotekarske bloge? (Izberete lahko več odgovorov)

Tabela 4: Kako ocenjujete tuje bibliotekarske bloge? Prikaz po spolu in starosti.

	ne poznam	so slabi in nezanimivi	so dobri in zanimivi	lahko bi jih bilo več	zapravljanje časa	bloge tudi komentiram
ženske	57	1	30	10	4	9
moški	8	0	9	0	2	5
skupaj	65	1	39	10	6	14

Nekoliko manjše kot pri tujih blogih je število tistih, ki ne poznajo nobenega slovenskega bloga (49 respondentov oz. 45,8%), pri čemer je število nepoznavalcev med ženskami podobno, kot pri tujih, in skoraj enako (46,5%) kot med moškimi (42%). Slabih ocen imajo slovenski blogi mnogo več, kot tuji. Kar sedem jih je, kolegice so tokrat mnogo bolj kritične, vse negativne ocene so ženske, nobene moške. Samo 24 ocen je »so dobri in zanimivi« (pri tujih 39), zato pa je dosti bolj izrazita želja po večjem številu slovenskih bibliotekarskih blogov (31 pri slovenskih, pri tujih pa samo 10). Pet anketirancev sodi, da je to zapravljjanje časa (pri tujih 6), tudi tukaj je večji delež med moškimi. Slovenske bloge komentira 10 anketirancev, pri čemer so kolegi mnogo aktivnejši od bibliotekark. Zanimivo pa je, da komentirajo bibliotekarke tuje bloge dvakrat toliko kot slovenske (9 tujih in samo 4 slovenske), moški pa v obeh primerih skoraj enako.

Prikaz 14: Kako ocenjujete slovenske bibliotekarske bloge? (Izberete lahko več odgovorov)

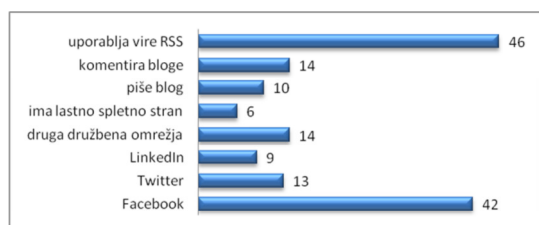
Tabela 5: Kako ocenjujete slovenske bibliotekarske bloge? Prikaz po spolu in starosti.

	ne poznam	so slabi in nezanimivi	so dobri in zanimivi	lahko bi jih bilo več	zapravljanje časa	bloge tudi komentiram
ženske	41	7	18	24	3	4
moški	8	0	6	7	2	6
skupaj	49	7	24	31	5	10

Povzetek

Podatke smo v analizi namerno prikazovali včasih kot delež v odstotkih ali pa kot absolutno število takrat, kadar smo želeli poudariti, koliko oseb se z določeno aktivnostjo ukvarja.

- Med 136 prisotnimi knjižničarji smo naleteli pri anonimnem anketiranju na visoko odzivnost, saj jih je na anketo odgovorilo več kot tri četrtine, struktura respondentov po spolu povsem odraža strukturo prisotnih, to je 82% žensk in 18% moških. Tega razmerja s strukturo zaposlenih v knjižnicah nismo primerjali. Neizpolnjeni odgovori na posamezna vprašanja so bili zelo redki, v dveh primerih smo na to v analizi opozorili.
- Z bibliotekarstvom povezane vire uporabljajo z redkimi izjemami vsi knjižničarji, od tega polovica pogosto, okrog 38% pa skoraj vsakodnevno.
- Najpogostejše posegamo po virih, ki nam jih nudi lastna knjižnica, v kateri smo zaposleni. Med viri skoraj vsi uporabljamo podatkovne zbirke (84%), le kak odstotek manj pa tiskane knjige in enakovredno članke v tiskani in elektronski obliki. Elektronske knjige uporabljajo le štirje od desetih, pri tem pa smo opazili razkorak med dvema vprašanjem (Prikaz 6, e-knjige uporablja 38%; Prikaz 12, bralnikov ne uporablja 91%), kar je najverjetneje posledica preširoke definicije izraza *elektronska knjiga*. Le 2 knjižničarja sta zelo navdušena nad uporabo elektronskih bralnikov, 6 pa jih tega sploh noče uporabljati.
- Od slovenske bibliotekarske strokovne periodike največ beremo tiskano izdajo revije Knjižnica (81%) in samo pol toliko elektronsko; izenačeno sledijo s polovico respondentov Organizacija znanja in obe izdaji Knjižničarskih novic.
- Med spletnimi viri visoko prednjači iskanje z Googlom, to počnemo skoraj vsi (94%), 79% obiskuje spletne strani knjižnic, presenetljivo pa samo 63% knjižničarjev pregleduje spletišča ZBDS in področnih društev.
- Pri izdelavi in urejanju spletne strani svoje knjižnice sodeluje 41% vprašanih, posamezne dokumente objavlja na spletu slaba tretjina, prav toliko knjižničarjev pa ne ustvarja nobenih spletnih vsebin.
- Danes vire RSS uporablja še vedno le 43% vprašanih, vsak šesti pa celo izjavlja, da jih **noče uporabljati**. Pri tem vprašanju se je največ anketirancev vzdržalo in niso odgovorili, predvidevamo, da zaradi nepoznavanja tematike in nerazumevanja vprašanja.
- V družbenih omrežjih sodeluje slaba polovica knjižničarjev, prav toliko jih izjavlja, da jih to ne zanima. 42 knjižničarjev ima Facebook profil, Twitter 13, LinkedIn pa 9.

Prikaz 15: Kako in kje so aktivni visokošolski in specialni knjižničarji?

- Bibliotekarske bloge bere samo 32% knjižničarjev, svoj osebni blog jih piše 10 (in še 4 za svojo knjižnico), 14 blogov tudi komentira.
- Nobenega tujega bibliotekarskega bloga ne pozna 61% knjižničarjev in 46% ne pozna nobenega slovenskega bibliotekarskega bloga.
- Kolegice bibliotekarke se prej odločijo za komentiranje tujega bloga, kot pa za slovenskega.
- Med odgovori je 6 mnenj, da je sledenje bibliotekarskim blogom zapravljanje časa. To mnenje velja skoraj v enaki meri za slovenske in za tuje blogove.
- Ocena slovenskih blogov je bistveno slabša od ocene tujih blogov (več slabih in manj dobrih ocen, slabo ocenjujejo samo knjižničarke), 29% anketirancev si želi več slovenskih bibliotekarskih blogov, želja po večjem številu blogov pa je izrazitejša pri slovenskih in manj pri tujih.

Anketa in analiza z njo pridobljenih podatkov je prvi tak poizkus vpogleda v enega od vidikov informacijske pismenosti samo dela slovenskih knjižničarjev. Izboljšano in izpopolnjeno analizo bi veljalo izpeljati na popolnejšem vzorcu strokovne javnosti, za kar bi bila dobra prilika na strokovnem posvetovanju Zveze bibliotekarskih društev Slovenije jeseni 2011, ko bodo prisotni knjižničarji iz vseh vrst knjižnic.

Ivan Kanič
Centralna ekonomska knjižnica

Posamezni segmenti analize so bili objavljeni na bibliotekarskem blogu Biblioblog:

- Slovenskega bibliotekarja blog – Anketa (1), 31.10.2010, dostopno na naslovu <http://www.biblioblog.si/2010/10/slovenskega-bibliotekarja-blog-anketa-1.html>
- Katere vire uporabljajo bibliotekarji – Anketa (2), 3.11.2010, dostopno na naslovu <http://www.biblioblog.si/2010/11/katere-vire-uporabljajo-bibliotekarji.html>
- Bibliotekarji in spletni viri – Anketa (3), 7.11.2010, dostopno na naslovu <http://www.biblioblog.si/2010/11/bibliotekarji-in-spletni-viri-anketa-3.html>

1Vprašalnik: <https://sites.google.com/site/ivankanic/povezave/ANKETA-2010.pdf>

[nazaj na kazalo ▶▶▶](#)

natisni članek

Knjižničarske novice 20 (11), str. 5-10

kolofon © 2004-2010 NUK - Vse pravice pridržane | impresum